

Täysistunto

Keskiviikko 11.11.2015 klo 14.03—17.59

5. Hallituksen esitys eduskunnalle työeläkejärjestelmää koskevan lainsäädännön muuttamiseksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 16/2015 vp

Valiokunnan mietintö StVM 5/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 5/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

16.18 **Tuula Haatainen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työeläkejärjestelmää koskevaa lainsäädäntöä. Samalla ehdotetaan muutoksia myös muita sosiaalivakuutusetuksia koskeviin lakeihin sekä yksityisten alojen työeläkkeiden rahoitusta koskeviin lakeihin. Nykyiset julkisten alojen henkilöstön eläketurvaa koskevat useat lait ehdotetaan yhdistettäväksi yhdeksi uudeksi julkisten alojen eläkeläiksi. Esitys noudattelee työmarkkinakeskusjärjestöjen syyskuussa 2014 tekemää sopimusta työeläkeuudistukseksi.

Työurien pidentäminen on välttämätöntä huoltosuhteen, julkisen talouden tasapainon sekä työeläkemaksuun kohdistuvan nousupaineen takia. Esityksen tavoitteena on järjestelmän taloudellisen kestävyys ja eri ikäluokkia koskevan riittävän eläketason turvaaminen sekä sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden varmistaminen.

Työeläkejärjestelmässä noudatettavaa alinta vanhuuseläkeikää ehdotetaan nostettavaksi asteittain 65 vuoteen. Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneiden alin vanhuuseläkeikä sopeutettaisiin lisäksi elinajanodotteen muutokseen. Valiokunta pitää vanhuuseläkeiän nostamista välttämättömänä ja samalla hyvin myönteisenä sitä, että mahdollisuus joustavaan eläkeikään säilytetään.

Työeläkelakien mukainen vakuuttamisvelvollisuuden alaikäraja laskettaisiin 17 vuoteen ja yläikärajaa nostettaisiin nykyisestä 68 vuoden iästä asteittain.

Eläkettä ehdotetaan karttuvaksi koko työuran ajan 1,5 prosenttia vuodessa työntekijän kunakin vuonna saamien työansioden perusteella ja yrittäjän vahvistetun työtulon perusteella. Valiokunta pitää eläkelaskennan ymmärrettävyyttä ja selkeyttä lisäävänä sitä, että eläke karttuu jatkossa koko palkasta eläkemaksujen osuutta siitä vähentämättä. Karttumien muutokset ja eläkkeen karttuminen koko palkasta kasvattavat keskimääräisiä eläkeitä kaikilla tulevilla ikäluokilla. Karttumien muutosten vaikutuksia eläketasoon on syytä seurata.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2015 vp

Osa-aikaeläke eläkemuotona lakkautettaisiin ja korvattaisiin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä. Uusi eläkemuoto helpottaa joustavaa työnteon ja eläkkeen yhdistämistä ikääntyneillä työntekijöillä. Valiokunta katsoo, että tämän eläkemudon käyttöä ja sen rahoituksellista kestävyyttä tulee seurata.

Uusi eläkemuoto olisi myös työraeläke, joka mahdollistaisi pitkän työuran räsitusstä aiheuttaneessa työssä tehneelle henkilölle jäämisen eläkkeelle ennen alinta vanhuuseläkeikää. Työn rasittavuus- ja kuormittavuustekijöinä otetaan huomioon niin fyysiset kuin psykososiaaliset tekijät, mikä on sukupuolten tasa-arvon kannalta myönteistä. Työraeläke tulee asettamaan uusia tehtäviä työterveyshuollolle ja työnantajille, joiden tulee pystyä selvittämään eläkkeen perusteena oleva pitkäaikainen altistuminen rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttavalle työlle. Valiokunta pitää tärkeänä selvittää, millä tavoin tieto pitkäaikaisista työn kuormitustekijöistä tullaan tuottamaan siten, että kansalaisten yhdenvertaisuus ei vaarannu.

Arvoisa puhemies! Ammatillisia eläkeikiä ehdotetaan nostettavaksi asteittain, niin että vuonna 2018 eläkkeelle jäävien osalta eläkeiän korotus on 3 kuukautta ja enimmillään vuonna 2025 tai sen jälkeen eläkkeelle jäävien osalta 2 vuotta. Perustuslakivaliokunnan mukaan ammatillisen eläkeiän nostaminen ei johda ammatillisen eläkejärjestelmän valineiden henkilöiden eläke-etujen kohtuuttomaan heikentymiseen, vaan ammatillista eläkeikää nostetaan asteittain vastaavalla tavalla kuin yleistä eläkeikää nostetaan. Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan esittämään arvioon siitä, että ehdotettavat korotukset ammatillisiin eläkeikiin ovat maltillisia.

Eläkeikien nosto ehdotetaan toteutettavaksi Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen sotilasvirassa olevalle henkilöstölle samassa suhteessa kuin muille palkansaajille. Puolustusvaliokunta esittää lausunnossaan, että nämä säännökset valmisteltaisiin uudelleen, koska muutoksilla on negatiivinen vaikutus Suomen puolustusjärjestelmään ja rajaturvallisuuden poikkeusoloissa. Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että koska sotilaiden eläkeikä on 8 vuotta yleistä eläkeikää alempi, on kansalaisten yhdenvertaisuuden vuoksi kohtuullista, että ero ei kasva nykyisestä. Kun eläkeikä nousee asteittain, maanpuolustuksen ja rajaturvallisuuden edellyttämät välttämättömät järjestelyt voidaan ratkaista pidemmällä aikavälillä. Valiokunta korostaa, että sotilaseläkejärjestelmän peruspiirteisiin ei esitetä muutoksia.

Työeläkelaitosten mahdollisuutta sijoittaa osakkeisiin lisättäisiin nostamalla vastuuvetkaan sisältyvän osaketuottosidonnaisen lisävakuutusvastuun osuus viidesosaan vastuuvetlasta. Yksittäisen eläkelaitoksen osakesijoitukselle asetettaisiin enimmäisrajaksi 65 prosenttia. Valiokunta pitää esitettyä muutosta tarpeellisena ja toteaa, että eläkevarojen tuotto on keskeinen tekijä eläkemaksuun kohdistuvan nousupaineen hillitsemiseksi ja koko järjestelmän rahoituksen kestävyuden turvaamiseksi.

Eläkeuudistuksen yhteydessä on sovittu vuosien 2016—2019 eläkemaksuista. Sovitun maksutason arvioidaan riittävän pitkälle tulevaisuuteen. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että eläkemaksun taso pyritään pitämään vakaana ja vaihtelut mahdollisimman ennakoitavina pitkällä aikavälillä.

Valiokunta toteaa, että työurat eivät pitene ainoastaan nostamalla vanhuuseläkkeen alikärajaa. Keskeinen keino työurien pidentämiseen eläkeiän korottamisen ohella on työkyvyttömyyksiin ehkäiseminen ja työhyvinvoinnin parantaminen. Mahdollisimman varhainen puuttuminen pitkittyviin työkyvyttömyyksiin vähentää todennäköisyyttä jäädä eläkkeelle ennen lakisääteistä vanhuuseläkeikää. Työpaikoilla tulisi olla toimintamallit, jotka

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2015 vp

ylläpitävät työkykyä, ehkäisevät työkyvyttömyyden pitkittymistä ja helpottavat työhön paluuta sairausloman jälkeen.

Valiokunta katsoo, että panostamalla hyvinvointipalveluihin myös taantuman aikana voidaan kansantalouden kannalta merkittävällä tavalla vaikuttaa tulevan työvoiman tarjontaan. Valiokunta korostaa, että terveyden edistäminen eri keinoin on tärkeää työmarkkinoiden kasvavien haasteiden ja väestön ikääntymisen vuoksi.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietintö on yksimielinen.

16.24 Niilo Keränen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta sai viime torstaina valmiiksi tämän työeläkejärjestelmää koskevan lakipaketin. Muutos on todellakin iso ja merkittävä, ja se on suorastaan historiallinen.

Muutos toki noudattaa työmarkkinajärjestöjen vuosi sitten tekemää sopimusta, mutta ei se silti ollut valiokunnassa mikään läpihuutojuttu. Valiokunta kuuli peräti 43:a asiantuntijaa ja sai lausunnot puolustus- ja perustuslakivaliokunnalta. Hiukan harmittaa, että tämä historiallinen uudistus jäi hiukan sote-keskustelun varjoon, mutta ehkä juuri siksi onkin paikallaan huomata, että sosiaali- ja terveysvaliokunta oli mietinnössään yksimielinen.

Muutama tuttu tosiasia: Lakipaketin mukaan vanhuuseläkeiän alaraja nousee asteittain 63 vuodesta 65 vuoteen. Muutos tulee koskemaan vuonna 1955 syntyneitä ja sitä nuorempia. Vuonna 1962 syntyneistä lähtien alin vanhuuseläkeikä on 65 vuotta. Sitä myöhemmin syntyneiden alin vanhuuseläkeikä sidotaan odotettavissa olevan eliniän muutoksiin.

Lakipakettiin sisältyy lukuisia muitakin uudistuksia, joista valiokunnan puheenjohtaja äsken ansiokkaasti kertoi. Esimerkiksi eläkettä alkaa karttua jo 17-vuotiaasta lähtien ja sitä karttuu 1,5 prosenttia kunakin vuonna ansaitusta työtulosta. Nykyinen niin kutsuttu superkarttuma poistuu, ja se korvataan 0,4 prosenttiin lykkäyskorotuksella, joka korottaa eläkettä jokaiselta kuukaudelta, joka ollaan työssä alimman vanhuuseläkeiän jälkeen. Laskelmien mukaan nykyisten nuorten ikäpolvien työeläkkeet tulevat olemaan nykyisiä eläkkeitä paremmat ja uudistus suosii jonkin verran vähemmän koulutettuja työntekijöitä. Muutoksia tulee myös työeläkerahoitukseen.

Muutokset koskevat kaikilla aloilla työskenteleviä, ja niiden ensisijainen tarkoitus on pidentää työuria. Työurien pidentäminen onkin välttämätöntä muuttuvan huoltosuhteen, julkisen talouden tasapainon sekä työeläkemaksujen nousupaineen takia.

Mutta, arvoisa puhemies, lakipakettiin sisältyy kuitenkin muutama kipukohta. Yksi näistä on raideliikennevastuulaki. Tämän lain perusteella raideliikenteenharjoittajan ei ole pakko ottaa vakuutusta, mutta jos raideliikenteessä sattuu vahinko, josta raideliikenteenharjoittajan katsotaan olevan vastuussa, liikenteenharjoittaja maksaa. Jos sattuu henkilövahinko, sen seurauksena maksetaan esimerkiksi työkyvyttömyyseläkettä, perhe-eläkettä tai kuntoutusetuuksia. Perinteisesti tämäntyppisistä asioista on huolehtinut työeläkelaitos, mutta nyt hyväksyttävänä olevan lakipaketin mukaan työeläkelaitos voi periä nämä kustannukset raideliikenteenharjoittajalta. Tällaisia tapauksia ei arvion mukaan tule olemaan kovin monta, mutta yksikin nuorena työkyvyttömyyseläkkeelle joutunut voi olla kallis tapaus. Voidaankin kysyä, mitä tämä vaikuttaa siihen, löytyykö halukkaita raideliikenteenharjoittajia, kun tuota raideliikennettä nyt ollaan kilpailuttamassa.

Toinen kipukohta, arvoisa puhemies, on potilasvakuutus. Vastikään potilasvakuutuslakia tulkittiin niin, että potilasvahinkona korvataan esimerkiksi potilasvahingon seurauksena vammautuneen henkilön palveluasuminen. Tämä nosti potilasvakuutusmaksuja merkittävästi, joissakin kunnissa jopa kolminkertaiseksi, ja nimenomaan kunnat maksavat nämä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2015 vp

maksut. Nyt potilasvakuutuksesta maksettavat ansionmenetyskorvaukset ja työkyvyttömyyseläkkeet muuttuvat ensisijaisiksi yleiseen työeläkelainsäädäntöön nähden. Tämä muutos aiheuttaa hallituksen arvion mukaan vuosittaisen 4 miljoonan euron lisäyksen potilasvakuutuksen korvauskuluihin, ja yksityisille terveydenhuollon toimijoille, kuten myös kunnille, tämä aiheuttaa 10 prosentin nousun näihin potilasvakuutusmaksuihin.

Arvoisa puhemies! Kolmas kipukohta ovat sotilaseläkkeet. Puolustusvaliokunta antoi lausunnon, jonka mukaan lakiuudistus on sotilaseläkkeiden kohdalla valmisteltu hiukan puutteellisesti. Puolustusvaliokunta toteaa aivan oikein, että sotilaseläkettä koskeva kohta on tässä lakipaketissa valmisteltu ainoastaan eläkepoliittisista näkökohdista käsin. Esityksen mukaanhan sotilaiden eläkeikä nousisi vuosien kuluessa täsmälleen samassa tahdissa kuin muidenkin työtätekevien. Puolustusvaliokunnan mukaan tämä työeläkeuudistus ei riittävästi huomioi puolustuspoliittisia ja operatiivisia näkökohtia. Näinhän se toki onkin, tämä on tehty lähinnä työeläkenäkökulmasta. Puolustusvaliokunnan erityisenä huolena on reservin pieneneminen, jolla sotatilanteessa saattaisi olla suuri merkitys maamme puolustuskykyvyn kannalta.

Arvoisa puhemies! Mietintöä tehdessään sosiaali- ja terveysvaliokunta tarkasteli vakavasti tätä puolustusvaliokunnan kannanottoa. Valiokuntamme kuitenkin katsoi, ettei sillä ole tässä yhteydessä mahdollisuuksia ryhtyä vaatimaan ministeriöltä uutta valmistelua. Toisaalta sosiaali- ja terveysvaliokunta oli myös sitä mieltä, että myös sotilasammattissa olevien kohdalla 60 ikävuoden tienoilla olevien henkilöiden yleiskunto ja työkyky ovat parantuneet samalla tavalla kuin muissakin työtehtävissä olevien. Sosiaali- ja terveysvaliokunta uskoo, että eläkeiän asteittainen nousu vuosien kuluessa antaa myöskin puolustusministeriölle aikaa selvittää, millä tavoin reservin uhkaava pientyminen voidaan välttää ilman suuria lisäkustannuksia.

Arvoisa rouva puhemies! Lopuksi totean, että vuosikausia — aina Rukan lumilta saakka — kestänyt ponnistus on nyt saatu lähes päätökseen ja suomalainen eläkejärjestelmä on turvattu.

16.30 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Eläkeuudistus on hyvä esimerkki siitä, mitä aidosti neuvottelemalla ja sopimalla saadaan aikaan. Hallituksen kannattaisi ottaa opiksi tällaisesta toimintatavasta, sillä isojakin muutoksia on mahdollista toteuttaa yhteisymmärryksessä uhkailematta ja ilman pakkokeinoja.

Tällä lakiesityksellä eläkeuudistukselle asetetut tavoitteet toteutuvat hyvin. Tavoitteenahan on pidentää työuria myöhentämällä vanhuuseläkkeelle siirtymistä väestön eliniänodotteen kasvaessa. Tämä on välttämätöntä huoltosuhteen, julkisen talouden tasapainon sekä työeläkemaksuun kohdistuvan nousupaineen takia. Lisäksi tavoitteena on turvata järjestelmän taloudellinen kestävyys ja turvata eri ikäluokkia koskeva riittävä eläketaso sekä varmistaa sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus.

Esitetyillä muutoksilla valtiovallan ja työmarkkinakeskusjärjestöjen vuonna 2009 yhteisesti sopima tavoite eläkkeellesiirtymisiän odotteen nostamisesta vähintään 62,4 vuoteen saavutetaan vuoteen 2023 mennessä. Vuonna 2030 eläkkeellesiirtymisiän odote on uudistuksen seurauksena jo lähes 63 vuotta. Tämä on siis todella hyvä ja tärkeä uudistus.

Mutta toisaalta meidän on muistettava, että työurien pidentämisessä oleellista on myös työllisyyden parantaminen ja ennenaikaisten työkyvyttömyyksien ehkäiseminen ja työhyvinvoinnin edistäminen. Tällä hetkellä Suomessa nimittäin jäädään varhaiselle työkyvyttömyyseläkkeelle keskimäärin 53-vuotiaana, ja tähän meidän tulee löytää korjaavia keino-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2015 vp

ja. Erityisen huolestuttavaa on masennuksesta ja mielenterveyden häiriöistä johtuvien enenakaisten työkyvyttömyyseläkkeiden suuri määrä. Työkyvyttömyyden ehkäisyssä tärkeitä ovat varhainen puuttuminen, ennalta ehkäisevät ja työhyvinvointia tukevat käytännöt sekä oikea-aikainen hoito ja kuntoutus.

Hallituksen toimenpiteet eivät valitettavasti paranna työhyvinvointia. Kelan työkykyä ylläpitävän kuntoutuksen määrärahoja vähennetään, vuorotteluvapaajärjestelmää tiukennetaan, sairausloma- ja loma-oikeuksia huononnetaan ja laadukkaan työn tekemisen mahdollisuuksia heikennetään. Esimerkiksi hoito- ja hoivatyössä kaikkein eniten työntekijöitä uuvuttaa tällä hetkellä ammatti-identiteetin ja todellisuuden välinen ristiriita. Toisin sanoen työtä ei voi tehdä niin hyvin kuin haluaisi ja osaisi. Hallituksen toimenpiteet suurentaa ryhmäkokoja päivähoidossa ja vähentää henkilöstömitoituksia ikäihmisten hoidossa tulevat entisestään lisäämään tätä ristiriitaa ja uuvuttamaan työntekijöitä. Tässäkin asiassa siis hallituksen puheet ja teot ovat pahasti ristiriidassa.

16.34 Thomas Blomqvist r: Värderade fru talman! Jag tänker bara beröra en del av hela det här lagförslagspaketet, nämligen lagförslag 13, bestämmelsen om höjning av pensionsåldern för militärer, och hänvisar till försvarsutskottets enhälliga utlåtande i ärendet. Enligt utskottet så gjorde vi den bedömningen att militärpensionssystemet har vissa särdrag som avsevärt skiljer sig från det allmänna pensionssystemet och som anknyter till det militära försvaret, och att de inte alls har noterats i bearbetningen av propositionen.

Därför ansåg och anser utskottet till den delen att propositionen är bristfälligt beredd och att man inte heller tillräckligt har hört representanter för yrkesmilitärernas intresseorganisationer. Därför ansåg utskottet att ärendet till den här delen borde beredas på nytt för att hitta en ekonomiskt hållbar lösning på ett annat sätt.

Arvoisa puhemies! Puolustusvaliokunta totesi omassa yksimielisessä lausunnossaan, että sotilaseläkkeitä koskeva osio tässä hallituksen muuten hyvässä esityksessä on valmisteltu puutteellisesti eikä puolustushallinnon edustajia tai ammattisotilaiden etujärjestöjä ole kuultu riittävässä määrin. Suurin ongelma on se, että sotilaseläkkeitä koskeva kohta eläkelaisissa on valmisteltu vain eläkepoliittisesta näkökulmasta.

Puolustusvaliokunta kuitenkin katsoi, että sotilaseläkkeiden ottamista mukaan kokonaisuudistukseen ei voida perustella yhdenvertaisuusnäkökohdilla, koska puolustusjärjestelmän perusteet eivät ole sosiaalipoliittisia vaan puolustuspoliittisia ja operatiivisia. Jos sotilaseläkejärjestelmää muutetaan esitetyllä tavalla, myös puolustusjärjestelmän perusteita joudutaan tarkastelemaan uudelleen. Ammattisotilaiden oikeutta jäädä eläkkeelle koskevat säännökset tulisi siksi valmistella puolustusvaliokunnan yksimielisen kannan mukaisesti uudelleen, koska esitetyillä muutoksilla on merkittävä negatiivinen vaikutus Suomen puolustusjärjestelmään ja rajaturvallisuuteen poikkeusoloissa. Uudessa valmistelussa tulee hakea sotilaseläkejärjestelmän sisältä muita ratkaisuja tiedossa olevan eläkekustannusten nousun kattamiseksi.

Olen tämän johdosta jättänyt muutosesityksen, jonka mukaan 13. lakiehdotuksen sotilaseläkettä koskeva 5 luku tulisi poistaa tästä lakiehdotuksesta. — Kiitos.

16.36 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Mäkisalo-Ropponenkin aloitti, minäkin aloitan sillä, että tämä on nyt hyvä esimerkki yhteisestä sopimisesta, jolla saadaan aikaiseksi iso ja vaikea päätös, joka itse asiassa on muhinut täällä jo useamman

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2015 vp

eduskuntakauden ylikin ja jolla on kuitenkin merkittävä vaikutus kestävyysvajeeseen. Eläköön siis yhteinen sopiminen, neuvottelu ja yhdessä ratkaisujen löytäminen.

Tästä isosta kuvasta huolimatta minulle on ollut henkilökohtaisesti vaikeinta eläkeiän nostossa erityisesti se, että olen nähnyt niin monta fyysisen ja raskaan työn uuvuttamaa, että heiltä en ole voinut vaatia enää yhtään lisää työvuosia. No, tässä uudessa laissa on nyt työuraeläke, jolla sitten halutaan tähän asiaan etsiä ratkaisuja. Työuraeläke tarkoittaa sitä, että pitää olla takana pitkä ura raskaassa työssä, vähintään 38 vuoden työura. Ikäkin pitää olla vähintään 63 vuotta, joten tämä on tällainen lyhyt ratkaisu ennen alimman vanhuuseläkeiän saavuttamista. Täytyy kuitenkin sanoa, että odotus on, että mitään isoja massoja ei tule työuraeläkkeelle jäämään.

Lisäksi oikeastaan se oma iso huoleni on se, että tästä ei nyt sitten saa tulla uutta järjestelmää, jossa vakuutuslääkäreiden käsiin jää tämä soveltamiskäytännön linjaaminen, varsinkin jos se tarkoittaa enemmän järjestelmän puolustamista kuin sen yksilön tilanteen ja tarpeiden todellisuutta.

16.39 Maria Tolppanen ps: Arvoisa puhemies! Täytyy tosiaan yhtyä tuohon samaan, että tässä näkee, miten voidaan saada hyviä asioita aikaan, kun yhdessä tehdään. Tämä eläkeikäasia on tosiaanakin ollut täällä esillä ja ollut tässä maassa esillä ties kuinka kauan aikaa, ja hyvä, että nyt on päästy tähän.

Se, mikä on kuitenkin tosiasia, on se, että Suomi ikääntyy ja ihmisten elinikä pitenee koko ajan ja se varmaan vaatii tulevaisuudessa jonkinlaisia toimia. Vielä ei voi tietää, minkälaisia, mutta mitä enemmän meillä on ihmisiä eläkkeellä, sitä rankempaa on maksaa sitä. Sen takia kai tässä nytten on nämä eliniänodotukset sitten otettu matkaan.

Sinänsä tässä koko esityksessä on hyvää se, että tässä nyt otetaan huomioon se tosiasia, että kaikki tulevat jäämään eläkkeelle ja tulevaisuudessa yhä kiihtyvässä tahdissa, meillä suuret ikäluokat alkavat nyt olla siinä iässä, 40-luvun lopulla ja 50-luvun alussa syntyneet, että eläkeikä kolkuttaa ovella.

Sotilaspuoli on sellainen, mihin varmasti olisi hyvä kiinnittää edelleenkin huomiota. Ehkä sitä joudutaan vielä tarkastelemaan, en tiedä, toivoisin niin joka tapauksessa.

Mutta se, mistä tässä esityksessä minä olin erityisen iloinen, on, että tässä on nyt sitten huomioitu tämä ihmisten jaksaminen työelämässä. Olen ollut henkilökohtaisesti vähän huolissani siitä, että tästä asiasta ei nyt juurikaan ole puhuttu eikä sitä ole nostettu erikseen esille, että se on tosiasia, että kun tehdään pitkää päivää, tehdään pitkiä työvuosia, niin täytyy pitää huoli myöskin siitä jaksamisesta.

Se, mikä tässä on hyvää, on, että eläkettä ryhdytään maksamaan kaikesta työstä, mitä tehdään. Henkilökohtaisesti ryhdyin saamaan eläkettä työstäni vasta 29-vuotiaana, koska eläkelait olivat silloin sellaisia, vaikka olin tehnyt työtä melkein kymmenen — hetkinen, kahdeksan — vuotta Ylessä jo siihen mennessä. Mutta näin se vain silloin oli.

Erittäin hyvä ja kannatettava lakiesitys.

16.41 Katja Taimela sd: Arvoisa rouva puhemies! Onnistunut lakimuutos, jota on tehty yhdessä sopimalla kolmikannassa. Eläkeikä nousee asteittain. Työeläkelakien mukainen vaikuttamisvelvollisuuden alaikäraja lasketaan työntekijöillä 17 vuoden ikään. Eläkeuudistuksen tavoite on muun muassa pidentää työuria myöhentämällä vanhuuseläkkeelle siirtymistä väestön eliniänodotteen kasvaessa, ja tämä tehdään huoltosuhteen, julkisen talouden tasapainon sekä työeläkemaksuihin kohdistuvan nousupaineen vuoksi. Ajatus on tur-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2015 vp

vata muun muassa järjestelmämme taloudellinen kestävyys, turvata eri ikäluokkia koskeva riittävä eläketaso ja varmistaa sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus. Erittäin hyviä tavoitteita.

Kun puhutaan työurien pituuden nostosta, haluaisin nostaa esiin myös työelämän kehittämishankkeet, työkyvyttömyyksien ehkäisemisen ja työhyvinvoinnin parantamisen. Näissä kaikissa meillä on äärettömän paljon tehtävää. Varhainen puuttuminen, ennalta ehkäisevät ja työhyvinvointia tukevat työelämän käytännöt sekä oikea-aikainen hoito ja kuntoutus ovat suuressa roolissa, jotta tavoitteisiin, jotka ovat tämän lain tarkoituksena, myös päästään. Myös työpaikoilla, eri työyksiköissä on iso rooli työntekijöiden jaksamista ajatellen liittyen myös tähän työurien pituuteen. Mutta myös poliittisilla päätöksillä on osansa.

Edustaja Tolppaselle haluaisin todeta, että työvuosia ei tule yhtään lisää sillä, että pakotetaan, sanellaan, lomaoikeuksia vähennetään, palkkaa alennetaan ja tullaan sairaana töihin jatkossa, kun ollaan näitä hallituksen paketteja toteuttamassa. Elikkä nämä edellä mainitut ovat nykyisen hallituksen toimenpiteitä, ja ne sopivat hirvittävän huonosti työelämään ja siihen, että me saamme työelämässä myös lisää tunteja, lisää työvuosia. Meidän pitäisi päinvastoin kehittää ja kantaa huoli siitä, että meidän työntekijät jaksaisivat työelämässä pidempään kaikella muulla kuin pakottamisella ja sanelemisella.

16.43 Maria Tolppanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä minä nyt ihmettelen suunnattomasti, että sosialidemokraattien taholta ollaan sitä mieltä, että työhyvinvointiin ei tarvitse kiinnittää huomiota, että siitä ei pidä pitää huolta, että ihmiset jaksaisivat työelämässä. Kai tämä nyt sentään on se kaikkein tärkein asia koko työelämässä ja siinä, että kun töitä tehdään, oltiinpa nuoria tai vanhoja, jaksetaan tehdä se kokopäiväinen työaika, kokovuotuinen työaika tai koko elinikäinen työaika. On erittäin hyvä asia, että tässä lakiehdotuksessa on nimenomaisesti tähän asiaan kiinnitetty erikseen huomiota. Se auttaa meitä jokaista jaksamaan eteenpäin ja pääsemään sinne eläkeikään saakka.

Jos eläkeikä nousee — kyllä nyt vain on semmoinen asia, että tässä kohdassa täytyy hie-
man ottaa järki käteen — kyllä se tilanne on se, että jos ei meillä ole ihmisiä tekemässä työtä, niin ei meillä ole kyllä sitten ihmisiä maksamassa niitä eläkkeitäkään. Me tulemme elämään huomattavasti vanhemmiksi kuin mitä meidän äitimme elivät ja mitä meidän isoäitimme elivät, ja seuraava sukupolvi, joka kasvaa, elää vielä kauemmin kuin me.

16.44 Katja Taimela sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Työhyvinvointi on meille sosialidemokraateille äärimmäisen tärkeä asia. Se on asia, jota minä myös peräänkuulutin tässä omassa puheenvuorossani. Kun me puhumme työurien pituuden nostamisesta ja siitä, että me saamme ihmiset pysymään kauemmin töissä, me todellakin tarvitsemme näitä työelämän kehittämishankkeita. Meidän täytyy tehdä kaikkemme, jotta me saamme ihmiset pysymään mahdollisimman pitkään töissä, eikä niin, että he ovat työkyvyttömyyseläkkeellä kolmekymppisenä — jostain syystä, joka liittyy ehkä poliittisiin päätöksiin, mutta se voi liittyä myös sen työpaikan ilmapiiriin ja tekemiseen. Elikkä molemmilla, poliittisilla päätöksillä ja sillä työilmapiirillä, on iso rooli tässä. Kaikki, mitä me pystymme tekemään poliittisilla päätöksillä, pitää tehdä työhyvinvoinnin parantamisen puolesta ja sen vuoksi. Ja senpähän vuoksi otin tähän loppupuheenvuoroon itse esille sen, että nämä eivät onnistu pakottamalla, sanelemalla, palkkaa alentamalla (Puhemies koputtaa) ja näillä kiristysruuveilla, joita te olette tekemässä tämän hallituksen toimesta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2015 vp

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ja puhujalistaan.

16.45 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä nyt käsillä oleva yhdessä sovitun lakiesityksen kokonaisuutena tarkastellen erinomainen — kiitokset siitä.

Täytyy kuitenkin myöntää, että näin evp-upseerina olen hivenen huolestunut tästä sotilaseläkeiän noston vaikutuksesta meidän puolustusjärjestelmäämme ja rajaturvallisuuteemme. En nyt kuitenkaan lähtisi liioittelemaan näitä vaikutuksia, kuten edustaja Blomqvist omassa puheenvuorossaan hivenen teki.

Sotilasviroissa palvelleet ovat reservissä siihen saakka, kun he täyttävät 60 vuotta, ja nyt tämä käsillä oleva kahden vuoden eläkeiän nosto tulee pienentämään ammattisotilaiden reserviä noin 600 hengellä. Tämä reservi on totta kai meidän puolustuskyvyillemme äärettömän tärkeä ennen kaikkea tilanteissa, joissa valmiutta joudutaan korottamaan.

Nyt meidän tulee tietysti tarkastella, miten tämä puolustuskyky kyetään kaikissa tilanteissa turvaamaan ja miten huolehditaan siitä, että myös ammattisotilaiden reservi on riittävä. On tietysti hyvin luontevaa, että tämä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi nostamalla sitten sitä reservin iän ylärajaa. Ja meidän tulee huolehtia myös siitä, että ihmiset siellä reservissä ollessaan ovat palveluskuntoisia, kykeneviä mahdollisimman pitkään, ja kun tässä on nyt keskusteltu todella tärkeästä työhyvinvoinnista, niin on myös tärkeää, että pidetään huolta siitä meidän reservimme hyvinvoinnista.

16.47 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Työuria pitää jatkaa, ja tästä hän me olemme kaikki samaa mieltä. Mutta meidän on muistettava, että tätä keskimääräistä eläköitymisikää laskevat huomattavan paljon juuri nämä varhaiset työkyvyttömyyseläkkeet, ja liian varhaisia työkyvyttömyyseläkkeelle jäämisiä voidaan vähentää erittäin tehokkaasti juuri työhyvinvointia parantamalla.

Edustaja Tolppanen sanoi, että tässä laissa jaksaminen ja työhyvinvointi huomioidaan hyvin, mutta hallituksen muut toimet toimivat sitten toiseen suuntaan: esimerkiksi kuntoutusmäärärahojen leikkaukset, vuorotteluvapaan heikennykset, sairauslomaoikeuksien heikennykset, työolosuhteiden heikennykset uhkaavat sitten omalta osaltaan heikentää työhyvinvointia ja jaksamista. Tätä tarkoitin puheenvuorossani, että sanat ja teot ovat eri suuntaan meneviä.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Tolppaselle vielä vastauspuheenvuoro, ja sen jälkeen edustaja Kari valmistautuu.

16.48 Maria Tolppanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Onko nyt sitten niin, että on väärin, että tässä laissa on huomioitu työhyvinvointi? Onhan tämä nyt käsittämätöntä: jos meillä on yksi hyvä laki, josta kaikki ovat sitä mieltä, niin opposition täytyy löytää siitä haukkuminen. Tämä on aivan käsittämätön asia. Te siis haluaisitte poistaa tästä työhyvinvoinnin ja työssäjaksamisen elementin, kun taas hallitus on halunnut tuoda nämä asiat esille, jotta ihmiset jaksaisivat työelämässä paremmin, jotta ihmiset jaksaisivat eläkeikään saakka, jotta he pysyisivät terveinä ja työkykyisinä koko työuransa ajan. Siihen tässä lakiesityksessä on nyt erityisesti puututtu ja se on nostettu täällä esille. Minusta on käsittämätöntä, että täällä nyt tuntuu olevan niin, että tämäkin haluttaisiin ottaa tästä pois. Minun täytyy sanoa, että minä en ymmärrä nyt sosialidemokraattien kantaa tähän asiaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2015 vp

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Puhujalistaan.

16.49 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! En nyt lähde ottamaan kantaa edustaja Tolppasen kuullun ymmärtämisen taitoon, mutta itselleni ainakin tuli hyvin kirkkaaksi se, miten sosialidemokraatit suhtautuvat työhyvinvointiin. Tässä tuskin suurta linjanmuutosta edustaja Tolppanenkään uskoo tosiasiasa olevan.

Puheenvuoron käytän kumminkin puolustusvaliokunnan varapuheenjohtajana ja tuon sen huolen, jonka puolustusvaliokunta yhteisessä lausunnossaan toi esille nimenomaan tähän sotilaseläkejärjestelmään liittyen. Meillä on laajaan reserviläisten joukkoon perustuva yleinen asevelvollisuus, ja meidän puolustusjärjestelmämme nojaa nimenomaan kestävään reserviin. Ei voida odottaa, että sotilaiden suorituskyky säilyy niissä sotilaan tehtävissä vanhetessa ihan samana kuin miten tehtävistä suoriudutaan nuoremmalla iällä. Työ on vaativaa ja raskasta, ja tämän asian toi myös puolustusvaliokunta lausunnossaan hyvin esiin. Sen takia ehdotankin, että siirtymäaikana seurataan tarkasti ja lasketaan etukäteen tarkasti niitä vaikutuksia, joita tällä eläkemuutoksella on Puolustusvoimien tehtäviin.

16.50 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Minä en taas ymmärrä, miksi edustaja Tolppanen haluaa nyt tahallaan ymmärtää minua väärin. Minä en halua tästä laista poistaa yhtään mitään, tämä on todella hyvä laki. Mutta toivoisin, että hallitus myös muussa lainsäädäntötyössä huomioisi samalla tavalla työhyvinvoinnin edistämisen, kun nyt nämä hallituksen muut päätökset menevät siihen suuntaan, että siellä työhyvinvointia heikennetään. Ei ole kysymys tästä laista. Minä puhuin yleensä lainsäädäntötyöstä tällä kaudella.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.